

STORTINGET

Representantforslag 66 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson
og Marie Sneve Martinussen

Dokument 8:66 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre at ingen settes i økonomiske vansker på grunn av gebyrer og inkassokrav fra helseforetakene

Til Stortinget

Bakgrunn

Sammenhengen mellom gjeld og psykiske helseproblemer er godt dokumentert. I september 2022 publiserte Ukom (Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten) rapporten «Betalingsvansker – en pasientrisiko» der de konkluderer med at betalingsvansker kan forverre helsetilstanden hos de syke, og stå i veien for god helsehjelp. Undersøkelsen tar utgangspunkt i historien til en ung mann som tok livet sitt, der det kom fram at gjeld, blant annet i form av inkassokrav fra helsetjenesten, var medvirkende årsak. Ukoms rapport løfter spesielt fram «ikke møtt»-gebyrene.

Ukom slår fast i sin rapport at det er sammenheng mellom betalingsvansker, uhåndterbar gjeld og helse. De viser i sin rapport til forskning som viser at gjeld øker risikoen for selvmord, og at gjelden i seg selv bidrar til selvmordsrisiko. Selvmordsfrekvensen er opp mot ti ganger høyere blant dem som er gjeldstynget.

Forslagsstillerne mener det bør tas på største alvor at det offentlige helsevesenet gjennom betalingskrav og bruk av inkassobyråer er med på å forsterke psykiske li-

delser og gjøre livssituasjonen umulig for mennesker med betalingsvansker.

«Ikke møtt»-gebyrene

Muligheten til å ta betaling for manglende oppmøte i sykehus ble innført i 1999. Formålet med gebyret var å redusere antallet pasienter som ikke møter til poliklinisk konsultasjon. Gebyret ble satt til 100 kroner. Etter at det ble innført, har gebyret økt i flere omganger. I psykiatrien tilsvares det nå egenandelen, men i somatikken er gebyret satt til 1 150 kroner, nå foreslått økt til 1 500 i statsbudsjettet for 2023. Da gebyret i sin tid ble innført, var intensjonen at ordningen skulle evalueres for å se om gebyrene hadde ønsket effekt – nemlig at flere møtte til oppsatt time. En slik evaluering er ikke gjennomført.

«Ikke-møtt»-gebyret gis også til pasienter som har opptjent rett til frikort. En av fire av inkassosaker gjelder «ikke møtt»-gebyr. En stor andel av pasientene hadde fått flere slike gebyrer. Dette gebyret er en gjeldsfelle for pasienter som av ulike årsaker har vansker med å motta innkallinger eller møte til oppsatt time.

I utgangspunktet skal gebyret gis til alle som ikke møter, men myndighetene har oppfordret helseforetakene til å bruke skjønn. Ukom konkluderer med at dette gjøres usystematisk. De etterspør entydige retningslinjer for håndteringen av gebyr og unntaksordninger for å sikre mer lik praksis i helseforetakene.

Helseforetakenes bruk av inkassobyrå

Inkassobyråene tjener store penger på å drive inn ubetalte krav for andre. De store påslagene inkassoselskapene legger til, gjør at selv ganske små pengekrav på kort tid kan bli så store at de utgjør et betydelig økono-

misk problem for mange. Det er ikke hensiktsmessig at pasienter som av ulike grunner ikke har vært i stand til å betale egenandeler eller gebyrer til helseforetakene, skal settes i gjeld til kommersielle pengeinnkrevere.

Ukom påpeker også at det at innkrevningene settes bort til eksterne, gjør det vanskeligere for pasientene å få trukket kravet tilbake dersom det viser seg at det er rimelige grunner til at det burde ha vært gjort. Pasienter som for eksempel ikke har klart å møte til time, får ikke forklart seg overfor sykehuset når kravet har gått til inkasso, men må forholde seg til automatiserte prosesser hos et eksternt, kommersielt byrå som ikke har noe ansvar for det opprinnelige kravet.

Forslagsstillerne mener helseforetakene ikke skal sette bort inndrivning av forfalte pengekrav til eksterne aktører, men gjøre innkrevningen av ubetalte krav fra egenandeler og gebyrer ilagt pasienter i egenregi. Da kan helseforetakene sikre at dette gjøres på en måte som ivaretar pasienter med betalingsvansker, og ikke forverrer en allerede utfordrende livssituasjon.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen straks evaluere helsetjenestens «ikke møtt»-gebyrer og ikke øke gebyrene før dette er gjennomført.
2. Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å beskrive entydige retningslinjer for håndteringen av unntaksordninger knyttet til «ikke møtt»-gebyret, som bidrar til mer lik praksis i helseforetakene for skjerming av pasienter med betalingsvansker.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at helseforetakene og helseaktører som gir tjenester etter avtale med disse, ikke benytter seg av eksterne inkassobyråer for inndrivning av forfalte pengekrav.

13. desember 2022

Seher Aydar

Mímir Kristjánsson

Marie Sneve Martinussen